

LUND UNIVERSITY

Bornholms laver - en bokrecension

Thell, Arne; Kondratyuk, Sergey; Kärnefelt, Ingvar

Published in:

Botaniska Notiser: utgivna av Lunds botaniska förening (2001-)

2021

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Thell, A., Kondratyuk, S., & Kärnefelt, I. (2021). Bornholms laver - en bokrecension. *Botaniska Notiser: utgivna av Lunds botaniska förening (2001-)*, 154(1), 51-52.

Total number of authors:

3

Creative Commons License:

Annan

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

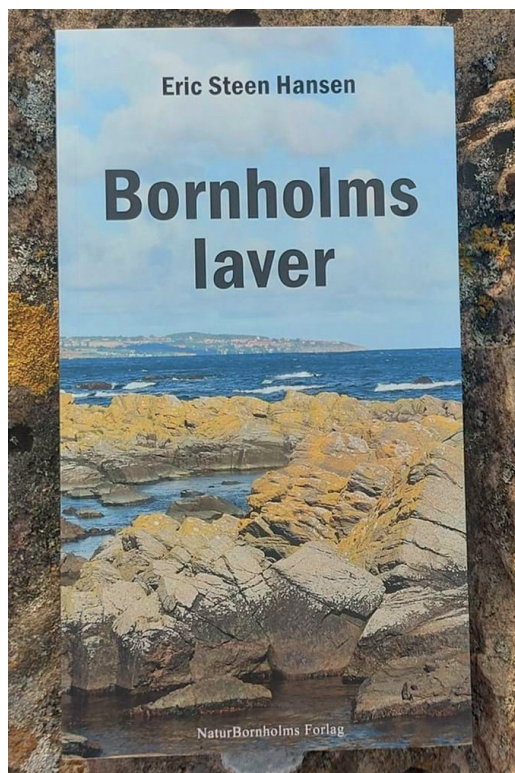
PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Bornholms lavar

– en bokrecension

Hansen, E. S. 2020. Bornholms lavar [Bornholms lavar], redigerad av R. L. Vilsholm, publicerad av NaturBornholm och tryckt av H. Holm Grafisk ApS, Rønne, ISBN 978-87-91122-30-9, 96 sidor.

Denna smidiga, lilla pocketbok kommer främst att dra till sig nybörjarnas och allmänhetens intresse. Bornholm, Östersjöns soligaste ö och Danmarks östligaste utpost, hyser en rik lavflora som behöver lyftas fram. Det är den stora variationen i Bornholms natur, unik för Danmark, som möjliggör denna mångfald. Kustklippor längs norra kusten och kalkrika ruiner vid Hammershus täcks till stor del av vackra orangefärgade lavar tillhörande släkten som tidigare ingick i *Caloplaca* och *Xanthoria*, men som nu är uppdelade i flera släkter baserade på molekylär systematik, t.ex. *Calogaya*, *Flavoplaca*, *Polycauliona* och *Variospora*. De flesta av öns tidigare hedmarker, som dominerade i inlandet, är nu skogklädda och erbjuder substrat för många vanliga och iögonfallande blad- och busklavar i släktena *Evernia* (slånlav), *Hypogymnia* (blåslavar), *Parmelia* (färglavar), *Platismatia* (näverlav) och *Pseudevernia* (gälllav). Renlavarna *Cladonia*, täcker marken på sanddyner och i planterade tallskogar vid Dueodde, öns natursköna sydöstra spets; 22 arter har tagits med i floran och representerar släktets mångfald. På Bornholm finns endast små rester av naturliga skogar kvar, främst i svår terräng som domineras av stenar och stenblock och branta dalar, till exempel Døndalen, Ekkodalen och Kobbeådalen. Här är det möjligt att hitta indikatorarter för gammelskogen som bokvårtlav, *Pyrenula nitida* och cinnoberfläck, *Coniocarpon cinnabarinum* DC. (syn. *Arthonia cinnabarina* (DC.) Wallr.), den senare är en av få starkt hotade lavar för Bornholm. Arternas rödlistakategorier enligt IUNC anges föredömligt i floran. Även om de små områdena är föga intressanta för skogsbruket och vanligtvis har någon form av skydd, har arter uppenbarligen försvunnit på grund av miljöförändringar. Gammalt

herbariematerial och litteraturuppgifter visar nämligen att två arter inom släktet *Lobaria* tidigare förekom på Bornholm, skrovellav, *L. scrobiculata* (Scop.) DC., för länge sedan, medan lunglav, *L. pulmonaria* (L.) Hoffm., växte vid Jon's Kapell, en klippa vid havet med gammelskog, ända fram till 1990-talet. Den mest hotade i nutidens lavflora är västlig silverlav, *Parmelina pastillifera* (Harm.) Hale, som fortfarande förekommer sparsamt på granit i hamnen ute på den lilla ön Christiansø som är belägen ca 20 km norr om huvudön. Denna förekomst nämns bara förbigående i boken och utan illustration, troligen för att skydda den från insamling.

I den natursköna Ekkodalen på Bornholm kan man finna lavar som är knutna till gammelskog. Foto: Arne Thell den 25 oktober 2020.

Illustrationerna och teckningarna i boken är av utmärkt kvalitet, ofta med både en närbild av arten och en bild på växtplatsen med följerarter. Huvudsyftet med de välgjorda och detaljerade teckningar är att beskriva lavarnas biologi och anatomi i bokens inledande delar. De inledande kapitlen är främst tänkta att ge nybörjaren rätt information på ett pedagogiskt och lättförståeligt sätt. Den följande delen av boken är närmast en ekologisk översikt av olika, ofta väldigt vackra naturområden, där man finner merparten av öns lavflora, till exempel Hammershus fästning och andra ruiner, steniga platser, kustklippor, sandstränder och sprickdalar med gammelskogar. Därefter följer bokens huvuddel, en presentation av 116 personligt utvalda arter, ungefär en femtedel av det totala antalet lavararter som förekommer på Bornholm. Klokt nog avstår författaren från bestämningsnycklar till arterna. De skulle ändå bara ta glädjen från nybörjaren, väl medveten om att vissa arter inte är lätta att bestämma med endast foton och korta beskrivningar. Arterna är försedda med både danska och latinska namn med den nyaste accepterade taxonomin. Sist i boken finns en ordlista med lavterminologi, även den kompletterad med pedagogiska teckningar.

Eric Steen Hansen och hans kollegor kan vara mycket nöjda med den här tilltalande boken som vi hoppas ska nå sin rätta målgrupp, det vill säga icke-lavspecialister med ett all-

mänt intresse för naturen som är bosatta på ön eller planerar att resa dit.

Författaren Eric Steen Hansen är välkänd i lavkretsar och började studera lavar på 1960-talet med Mogens Skytte Christiansen (1918–1996) som mentor. Han är fortfarande en mycket aktiv lektor emeritus vid National Museum of Natural History i Köpenhamn.

Även om Eric främst är känd för sina studier av grönländska lavar, är han mycket förtjust även i denna underbara lilla ö som han besöker nästan varje år. Redaktören René Vilsholm Larsen är skolad vid Köpenhamns universitet och har en bred biologisk utbildning med tonvikt på lavar. År 2006 anställdes han som guide på NaturBornholm, ett internationellt upplevelsecenter i Aakirkeby som grundades år 2000. I tjänsten ingår att undervisa om förändringar i Bornholms natur genom århundradena men också för att belysa miljö- och energifrågor.

Vi kan således varmt rekommendera den här boken. Bor man i Danmark kan man beställa den till ett pris av 98 DKK [ca 12,70 EUR] från naturbornholm.dk. Är man bosatt i Skåne ska man beställa den hos den lokala bokhandeln i Rønne, William Dam Boghandel, williamdam.dk. Ett ännu bättre alternativ är att köpa den portofritt vid ett besök i NaturBornholms butik.

Arne Thell, Sergey Kondratyuk & Ingvar Kärnefelt